

Radioaktiva vildsvin - i Sverige?

Karl Fritzson

År 1986 exploderade reaktor 4 i Tjernobyl. Det resulterade i ett tio dagar långt utsläpp av radioaktiva ämnen. Utsläppen spreds högt upp i atmosfären och spreds därför över stora områden i Europa. De områden som fick nederbörd från molnen med radioaktiva ämnen fick således mycket högre nivåer av radioaktivt nedfall än områden utan nederbörd. Idag är det framförallt den radioaktiva isotopen radiocesium¹³⁷ som finns kvar och kan innebära en hälsorisk för människa och natur. I Sverige sträcker sig ett bälte med radioaktiv beläggning från Södermanland upp längs höga kusten och ut över Jämtland in i Norge. Efter det att olyckan blev känd infördes restriktioner inom livsmedelsproduktionen och man tittade även på hur vilda djur påverkades, till exempel rådjur och älg. Nu har vi fått tillbaka ett vilt i Sverige nämligen vildsvin.

Vildsvin (*Sus scrofa*) återinfördes till den svenska faunan under 70 och 80-talet. De har ökat kraftigt de senaste åren och är numera väl etablerade i stora delar av södra Sverige. Vildsvinen har nu även livskraftiga bestånd i län med förhöjd deponering av radiocesium som Uppland och Västmanland. Frågor som jag har undersökt i mitt arbete har varit vilka nivåer av radiocesium som finns i vildsvinen, vilken är den huvudsakliga källan till radiocesium i vildsvin och vilka motåtgärder som skulle kunna användas för att motverka intaget av radiocesium.

Vi har kunnat konstatera att vildsvinen i genomsnitt innehåller mer radiocesium än annat vilt. Medelvärde för vildsvinen var 789 Bq/Kg medan ett motsvarande värde för älg i området var 340 Bq/Kg. Den största orsaken till radiocesium i vildsvin verkar vara att de är väldigt förtjusta i hjorttryfflar som de äter så mycket de kan av. Hjorttryfflarna är experter på att ta upp näring från omgivningen och därmed även radiocesium. Detta gör att när vildsvinen äter hjorttryfflarna så får de också förhöjda värden. Radiocesium ansamlas inte i kroppen som många andra miljögifter gör, så om man slutar äta mat innehållande radiocesium så minskar halterna i kroppen succesivt. Därför varierar också halterna i vildsvinen väldigt mycket. De två tydligaste variationerna i mitt arbete var stora skillnader mellan könen och skillnader mellan olika län. Att suggor hade ungefär dubbelt så höga nivåer jämfört med galtar beror gissningsvis på att galtarna lever solitärt och därmed har ett annat födomönster än suggorna. Nivåerna av radiocesium i vildsvinen ändras också under året, troligen är halterna lägst under hösten eftersom konsumtionen av hjorttryfflar är lägst då.

Det finns vissa motåtgärder som skulle kunna sänka halterna ytterligare. Dels så kan man rekommendera jägarna att jag under hösten, ett annat alternativ är att blanda in cesiumbindande preparat på utfodringsplatser. Eftersom mer än hälften av vildsvinens föda kommer från olika matningsstationer idag så skulle det förmodligen vara en effektiv metod.